

OPINIE

‘Geef door roofofbouw verkregen winst terug’

Freek de Jonge wekt met zijn aanwezigheid in het Groninger land opnieuw de aandacht voor een stille ramp die zich in deze provincie voltrekt.

MARGREET BOERSMA

Freek stelt de schade en het psychisch leed gelijk met de watersnoodramp van 1953. Het verschil is dat die laatste ramp veel doden met zich meebracht, iets wat Groningen gelukkig (nog) bespaard is gebleven.

Het ergste psychische leed wordt veroorzaakt door de manier waarop de NAM omgaat met de schadeafhandeling. Zo kreeg de familie Brachwitz in Borgsweer twaalf schade-experts op bezoek, maar geen oplossing voor de schade. Het geld dat aan de schade-experts besteed is, had beter meteen in de afhandeling van de schade gestoken kunnen worden, dan was het probleem bijna opgelost.

De NAM is op *control* gericht. De kernvraag voor het Centrum van Veilig Wonen lijkt niet te zijn hoe ze zo hulpvaardig mogelijk iedereen kunnen ondersteunen, maar hoe ze zo min mogelijk door fraude benadeeld zullen worden. Vertrouwen ontbreekt, en dat is logisch, gezien de tegengestelde belangen tussen bewoners en de NAM. Vertrouwen gedijt het beste in win-win situaties, en als mensen elkaar persoonlijk kennen, leerde ik in 1998 tijdens mijn promotie-onderzoek naar vertrouwen.

Hoe los je die tegenstelling nu op? Door de dorpen zelf de afwikkeling van de schade te laten doen met geld van de NAM. Dat was mijn advies aan Freek en zijn vrouw Hella tijdens hun bezoek aan het Kenniscentrum Noordruimte van de Hanzehogeschool. Daarbij gaf ik aan dat door het geld dicht bij de mensen te brengen, de NAM laat zien dat ze vertrouwen schenkt en schuld betuigt.

Mijn advies is om dat in twee stappen uit te voeren. Eerst wordt er een Groninger Raad aangesteld, een groep mensen die de bevolking goed weerspiegelt. Zij maken een voorstel over hoe het geld over de dorpen wordt verdeeld en leggen dit ter democratische besluitvorming voor

Freek de Jonge tijdens zijn bezoek aan de Hanzehogeschool. FOTO ARCHIEF

‘Laat de dorpen zelf de afwikkeling van de schade doen’

aan de bevolking. Het geld wordt vervolgens binnen de dorpen (bij grotere dorpen kan er een opdeling in wijken worden gemaakt) beheerd door dorpsraden. Ook zij worden weer democratisch verkozen. De inwoners van de dorpen hebben tevens het recht deze mensen uit functie te zetten. Hiermee voorkom je dat ook deze raden de nieuwe bestuurlijke elite worden. Het proces van de Groninger Raad herhaalt zich vervolgens: de dorpsraad maakt een plan voor de verdeling van het geld dat wederom binnen het dorp weer ter democratische besluitvorming wordt voorgelegd. Als een forse meerderheid niet voor is, moet het plan terug naar de tekentafel.

Naast de schade kan er ook gekozen worden voor investeringen in duurzame energie. Ik begrijp dat veel mensen geen heil in dit voorstel zien. Maar het valt niet uit de lucht: zowel Mondragon Corporation als

de Breman Installatiegroep laten zien dat mensen van ‘onderaf’ prima in staat zijn beslissingen te nemen die goed zijn voor het geheel. En mocht het wel tot ruzie in het dorp leiden, dan moeten ze er met elkaar zien uit te komen. Geen externen meer bij wie de schuld kan worden neergelegd. Ik zeg niet dat het gemakkelijk zal zijn, wel dat dit het beste alternatief is.

Waarom de NAM dit moet doen? Omdat zij ook de schade heeft veroorzaakt. Het geld is dus – vanuit duurzaamheidsperspectief – niet eens van de NAM, maar door ‘roofofbouw’ onttrokken aan de slachtoffers. Dit zien we wereldwijd: mensen werken in Bangladesh onder erbarmelijke omstandigheden voor goedkope wegwerpkleding, plofkoppen betalen de prijs voor een goedkoop stukje vlees. Vanuit de waarden rentmeesterschap en sociale gerechtigheid is het niet meer dan normaal dat de NAM laat zien dat haar duurzaamheidsbeleid meer is dan *greenwashing* en de bewoners van Groningen de door roofofbouw verkregen winst teruggeeft.

Margreet Boersma is lector Duurzaam Financieel Management aan de Hanzehogeschool Groningen.